

Politikk

Gjør EØS-midlene til en del av EØS-avtalen

Stortingsbehandlingen av de nye EØS-midlene førte ikke til særlig debatt. Det hele varte kun i fem minutter og bar preg av å være en formalitet. I perioden 2009-2014 skal Norge bidra med 14 milliarder kroner til fattigere EU-land. Dette tilsvarer 2.8 milliarder kroner i året. Riktignok er Island og Liechtenstein med på giversiden, men Norge står for 97 prosent av EØS-midlene som går til EU, skriver Tom O. Johnsen.

Overføringene har en historie som strekker seg tilbake til signeringen av EØS-avtalen for nesten 20 år siden. Til tross for at dagens sum er 20 ganger større enn det man så for seg i 1994, har ikke midlene skapt noen kontroverser. EØS-midlene er nesten ikke synlige i media eller politikken, men de har vært et fast inventar i Norges forhold til EU siden 1994. Det er på tide å akseptere denne realiteten og gjøre midlene til en formell del av Norges samarbeid med EU.

Vurderingen av EØS-midlenes størrelse kan gjøres på mange måter. De utgjør rundt 0,13 prosent av norsk BNP. Det høres kanskje ut som lite penger. For å sette tallene i perspektiv: I dag er Polen det landet i verden som mottar mest bilaterale bistandspenger fra Norge – nesten 1 milliard kroner i året. Dette er nesten like mye som Norges nordområdesatsing. Støtten til fattige EU-land gjennom EØS-midlene er like stor som hele den bilaterale støtten til Afrika. Det er altså snakk om store summer – det samme som om hver nordmann betalte litt over en 500-lapp i året til utjevning i EU. Dette er mer enn hva en finne betaler, men kun halyparten av hva svenskene betaler per hode. Sånn sett er prisen lav. Arbeidstakere fra EU i Norge forventes å bidra med verdiskapning på 40-50 milliarder kroner i året. Sånn sett er prisen veldig lav. I Norge er det politisk aksept for EØS. Det er ingen i Stortinget som på alvor har satt spørsmålsteget ved EØS-midlenes legitimitet. Det er flere land i EU som har interesse av å vise til at man ikke kan delta i det indre marked kostnadsfritt.

Neste forhandling, denne gang om perioden 2014-2019, starter sannsynligvis en gang i 2013. Norge har ikke blitt like berørt av finanskrisen som mange EU-land. I de seneste årene har nordmenn blitt rikere mens den gjen-

Tom O. Johnsen, er Master of Science i Politisk økonomi, Handelshøyskolen BI og tidligere sekretariatsmedlem i Europautredningen, som i januar presenterte NOU-utredningen «Utenfor og innenfor. Norges avtaler med EU». Rapporten er nå sendt ut høring, og vil danne grunnlaget for en stortingsmelding om norsk europapolitikk (se også Mandag Morgen nr. 40, 2011).

nomsnittlige EU-borger har blitt fattigere. I tillegg har EU fått et nytt medlem siden sist. Det ligger altså an til at EU i neste forhandlingsrunde nok en gang vil kreve store økninger i EØS-midlene fra Norge. Norske forhandlere vil jobbe hardt med å dempe disse kravene, men at EØS-midlene blir videreført og utvidet hersker det liten tvil om. **Flertallet av medlemmene** i Europautredningen foreslår at Norge (og de andre EØS-landene) bør ta initiativ til å bli enige med EU om en fast avtale om overføringer med sikte på sosial og økonomisk utjevning i Europa. Som de skriver vil dette «i realiteten» kun være snakk om formalisering av en ordning som allerede eksisterer. Dette er et godt forslag.

Sannsynligvis vil det medføre at EØS-midlene blir noe høyere enn i dag, men ikke mer enn at det fortsatt er akseptabelt for norske politikere. En avtale vil gjøre midlene forutsigbare. Man vil unngå ressurskrevende forhandlinger som skaper unødig støy i forholdet mellom Norge og EU. Partnerskapene mellom bedrifter i Norge og mottakerlandene, vil bli mer bærekraftige fordi man blir kvitt uforutsigbarheten. Det vil også medføre at prosjekter i mottakerlandene som går over flere år sikres en stabil finansieringskilde. Samtidig blir det enklere for Norge å finansiere gode prosjekter som strekker seg utover den til enhver tid fremforhandlede perioden.

Norge er en del av Europa og nyter godt både av det politiske prosjektet EU og tilgang til det indre marked. Samtidig vil behovet for utvikling i fattigere EU-land eksistere i overskuelig fremtid. Norske myndigheter bør heller fokusere på hvordan man gjennom EØS-midlene best kan bistå disse landene, enn hvordan man best kan begrense utgiftene. ■

Mandagmorgen
Kommentar